

Oponentní posudek diplomové práce slečny Jany Dobešové *Rekonstrukce Kosovské krize. Kosovská krize z pohledu vybraných historicko-sociologických teorií.*

Diplomantka předkládá k obhajobě diplomovou práci věnovanou rekonstrukci kosovské krize. Práce má 71 stran textu včetně abstraktu, 76 stran textu včetně seznamu literatury + 5 stran přílohy tvořené přetištěním textu česko-řecké iniciativy. Je členěna na devět kapitol, první tři kapitoly se věnují teoreticko-metodologickým otázkám, další dvě kapitoly popisují historického vývoje a zbytek interpretaci kosovské krize. Celková struktura práce působí nepřehledně, nelogicky a nesoudržně, mezi jednotlivými kapitolami často není žádné propojení, čtenáře jednoduše čeká skok do jiného tématu. Z názvu některých kapitol není úplně zjevné, o co se v textu jedná (např. kap. 7. Milošević vítězným architektem války – čtenář nepochopí, že se jedná o analýzu stejnojmenné knihy).

Formální úprava práce

Po formální stránce hodnotím práci jako **nevyhovující**. Vede mne k tomu řada skutečností. Práce byla zřejmě vytvářena na poslední chvíli, což se projevuje velkým množstvím gramatických chyb, naprosto nedostatečným poznámkovým aparátem, zavádějící stylistikou apod.

Pokud je o gramatiku, autorka má velký problém se shodou přísudku s podmětem a vůbec se psaním i/y v češtině (namátkou: str. 27, str. 37., str. 43, str. 48).

Úroveň poznámkového aparátu a autorčinu práci s odkazy na literaturu nemohu hodnotit jinak než **zcela nevyhovující**.

- Závěrečný seznam literatury není seřazen abecedně, není úplný, autorka nelogicky zařazuje e-knihy a pdf. texty od vyučujícího do zvláštního seznamu literatury, chybí seznam citovaných novinových článků. Některé zdroje uváděné v textu jako (Matoušková:41) nejsou dohledatelné.
- Autorka v textu nelogicky kombinuje spoustu citačních úzů. Kombinuje citace v textu metodou (první prvek, rok, stránka), s citacemi v poznámkách pod čarou, ale i tam cituje metodou (první prvek, rok, stránka) tentokrát ale podle vzoru Sociologického časopisu.

Za nejzávažnější ale považuji skutečnost, že **chybí odkazy na řadu převzatých informací a názorů, které vůbec nelze považovat za součást obecně známých poznatků:**

Naprostého extrému dosáhla citační ledabylost autorky v kapitole č. 7 *Milošević vítězným architektem války*, kterou autorka pravděpodobně pojala jako svůj komentář k stejnojmenné knize (Doder 1999 ???), což ale z poznámkového aparátu není vůbec zřejmé. Na str. 37. hovoří autorka o detailní analýze této knihy a v zápětí cituje dílo (Dienstbier:41, míněno zřejmě Dienstbier 2002: 41), takže je čtenář zmaten. V celé kapitole se nachází spousta odkazů na čísla stránek, u kterých není zřejmé ke kterým dílům nebo autorům patří, respektive vůbec není jasné o jakých dílech nebo autorech diplomantka pojednává.

I v dalších kapitolách jsou nedostatky v odkazech na literaturu, byť ne tak katastrofální jako v kapitole č.7. Např:

- Na str. 26 autorka vůbec neuvádí zdroje u tak zásadních informací týkajících se vyšetřování „masakru v Račaku“ (neuvedené zdroje u zjištění soudních patologů, odkazy na vyšetřování finské lékařky Heleny Rantaové). Pikantní je, že na stejné stránce vysvětluje čtenáři v poznámce, kdo to byla Madeleine Allbright.
- Autorka kombinuje seriózní zdroje s webovými stránkami pochybného původu. Například informace o počtu poskytnutých letadel pro operaci Allied Force cituje z webu leteckého fanouška <http://svici.sweb.cz> .

Obsahová část práce

Diplomantka uvádí na str. 6. jako motiv sepsání své práce zážitky ze svého dětství prožitého na Balkáně a snahu tyto své zážitky nějak zpracovat prostřednictvím teoretického aparátu historické sociologie. V abstraktu vymezuje jako cíl práce rekonstrukci kosovské krize z roku 1999. Tuto krizi chce popisovat jednak z hlediska analýzy dosavadních interpretací a pak s pomocí teorií mezinárodních vztahů.

Na str. 13 autorka formuluje tři výzkumné roviny (rovinu konstrukcí krize, rovinu reálné podoby krize a rovinu vývoje kosovské otázky) a ke každé výzkumné rovině tři až čtyři výzkumné otázky. Nezdá se však, že by se v díle autorce zdařilo své cíle naplnit.

Práce totiž působí celkovým dojmem **nekonzistentní změti různých teorií, přístupů a interpretací**. Příčinou je zřejmě **přehnaná ambice autorky podat „komplexní“ pohled na kosovskou krizi a využít k její analýze i teoretických nástrojů, které autorka neovládá**, popřípadě je ovládá pouze ze sekundární literatury (např. na str. 9 – 10. autorka hovoří o tom, jak navazuje na Giddensovu teorii strukturace nebo Foucaultův diskursivní poststrukturalismus, aniž uvedené autory v práci používá). Mnohem závažnější vadou ale je, že relativně slušné teoreticko-metodologické části neodpovídá část empiricko-analytická, která má v řadě případů nevyhovující úroveň. Autorka **neovládá základní zvyklosti kritické analýzy fakt, směšuje ověřená fakta s informacemi z pochybných zdrojů, fámami, dojmy**.

Kapitoly 2,3,4 (Úvod, teorie, metodologie) patří ke zdařilejším částem práce, na kterých je vidět, že diplomantka je pravidelně konzultovala se svým školitelem. Lze jenom vyjádřit politování, že autorka nekonzultovala svoje empirické závěry s nějakým odborníkem na problematiku Balkánu, popřípadě mezinárodních vztahů, čímž se mohla vyvarovat řady poměrně základních nedostatků.

Dojem tematické změti je posílen nepropojením jednotlivých kapitol a to jak stylistickým, tak i věcným.

- Deklarovaná metodologie (kapitola 3.) neodpovídá **metodologii skutečně použité**. Autorka v této kapitole převypravuje základní metodologii kvalitativního sociologického výzkumu, aniž je zřejmé, jakým způsobem ji autorka využila v empirické části práce: kapitoly 5 a 6 jsou klasické politické dějiny, kapitoly 7 a 8 komentáře ke knihám a kapitola 9 autorčin pokus o rekonstrukci jednání jednotlivých aktérů (velmi metodologicky eklektický až intuitivní).
- O stylistickém nepropojení svědčí šok, který čtenáře čeká mezi kapitolou 6 a kapitolou 7, kdy diplomantka z **historického popisu průběhu bombardování Jugoslávie skočí do interpretace**

dvou knih o konfliktu, aniž je na to čtenář upozorněn. Navíc není jasné, proč si z nepřeberného množství literatury vybrala zrovna tyto dvě knihy a jak to souvisí s metodologií deklarovanou v kapitole č. 3.

Autorčin politický aktivismus a schopnost kritické analýzy

Z celého popisu krize i z autorčiných „analýz“ jsou bohužel příliš patrné autorčiny osobní politické postoje. To by nemuselo být nutně na škodu, vždyť Wertbeziehung je základem pro výběr témat vědeckého výzkumu. Problém ale vidím v tom, že autorka nemá svoje osobní politické postoje pod kontrolou, což se projevuje v závažných nedostacích její vědecké práce. Některé části práce hraničí s politickým pamfletem. Např.:

- **Autorka nerozlišuje mezi různými stupni prověřenosti a spolehlivosti fakt.** V jedné řadě tak zmiňuje fakta z politických jednání na jedné a na druhé straně různé lidové fámy, aniž by k nim zaujímal kritický přístup. Např. v kapitole *Stručný přehled dějin Kosova v kontextu mezinárodního vnímání* hovoří o dvou „VIP milostných dvojčících“: zabývá se zde fámami o milostném vztahu Thaciho a Allbrightové (neuvádí zdroj!) a spekulacemi o vlivu aféry Clinton-Lewinská na válku v Kosovu. Pokud by autorka psala analýzu postojů v protiválečném veřejném mínění, pak by to asi bylo na místě, ale v kontextu historické kapitoly to působí neprofesionálně a aktivisticky.
- **Autorka si neodpouští velmi radikální morálně hodnotící soudy, které, dle mého soudu, do vědecké práce nepatří.** Na str. 31 píše o „od začátku útoky posedlém Wesley Clarkovi“, jinde ho charakterizuje jako „rozvášněného válečníka“ nebo „politického ignoranta“ (str. 63). Na str. 35 píše: „*Všimněme si, že v jeho vysvětlení chybí jakýkoli náznak vysvětlení nebo omluvy*“ (týká se to mluvčího NATO). Anthony Eden podle autorky „*zhanobil jako premiér veškerou svou předchozí kariéru ...*“ (komentář k jeho roli v Suezské krizi). Podobně nemístně moralizuje i v případě analýzy role Tony Blaira (str. 65).
- I pokud jde o analytické hodnocení, které na rozdíl od prvoplánově morálního hodnocení, je ve vědecké práci přípustné i žádoucí, autorka lehkomyšlně dospívá k velmi závažným závěrům, ke kterým jí jí předložená empirická evidence, dle mého soudu, neopravňuje. Na rozdíl od teoretické části, autorka kapitoly věnované vlastnímu konfliktu (č. 5 a 6) nedostatečně zdrojkuje. Spoustu kontroverzních poznatků a hodnocení uvádí bez uvedení zdrojů, přičemž zamlčuje alternativní výklady. Např. na str. 26 neuvádí zdroj svých informací o masakru v Račaku, který dodnes nebyl uspokojivě objasněn; na str. 27 není uveden odkaz na zprávu RB OSN potvrzující obvinění vůči Thaciho. Na str. 68 charakterizuje jako důvod schizofrenního postoje České republiky k válce v Kosovu „strach ze Západu“. Podobných nezdůvodněných a nevyargumentovaných tvrzení popřípadě velmi kontroverzních hodnotících soudů je v práci velký počet.

Závěrečné hodnocení

Práce diplomantky je smutným dokladem skutečnosti, kam může studenty přivést silné osobní zaujetí spojené s ambicemi podat co nejkomplexnější vysvětlení studovaného fenoménu, lidově řečeno „vysvětlit vše“ a to zvláště za situace, kdy podcení konzultace s relevantními odborníky.

Slečna Dobešová prokázala jistě velké faktografické znalosti problematiky, vytkla si velmi ambiciózní cíle, slušně zpracovala metodologicko-teoretickou část. Nelze se ale ubránit dojmu, že při zpracovávání empirické části autorka velmi pospíchala (řada odkazů na webové stránky je datována pouze dva dny před odevzdáním práce), což se projevilo na katastrofální úrovni poznámkového aparátu v těchto částech, argumentační nedbalosti i gramatické a stylistické úrovni. Rozpor mezi kvalitní teoreticko-metodologickou částí a nevyhovující částí empirickou je také dán tím, že autorka nekonzultovala žádného odborníka na oblast Balkánu nebo přinejmenším teorii mezinárodních vztahů. Přitom na Ústavu politologie na FF UK působí například Uroš Lazarevič, který se problematikou dlouhodobě zabývá.

Z tohoto důvodu práci k obhajobě nedoporučuji a přimlouvám se za její přepracování.

Mgr. Marek Německý, Ph.D.

Praha 9. 7. 2013